

AVANGARDA KAO UNIVERZALNA BAŠTINA

JADRANKA VINTERHALTER □ Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

sl. 1. - 2. Likovna radionica organizirana uz izložbu *Prodori avangarde u hrvatskoj umjetnosti*, Gliptoteka HAZU, 2007.

Izložba *Prodori avangarde u hrvatskoj umjetnosti prve polovice 20. stoljeća*, koju je organizirao Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu kao svoj posljednji veliki projekt prije preseljenja u novu zgradu, svojom se temom i nizom popratnih događanja sretno uklopila u Međunarodni dan muzeja. Održana u Gliptoteci HAZU od 17. svibnja do 14. lipnja 2007. godine, izložba je predstavila rane ili povijesne avangarde od futurizma, preko dadaizma, zenitizma, konstruktivizma, Bauhauasa, ekspresionizma do nadrealizma. Naši su umjetnici u prvim desetljećima 20. st. najčešće eksperimentirali u mladim godinama, kada su na školovanju, putovanjima ili studijskim boravcima u europskim kulturnim središtima dolazili u doticaj s avangardnim pokretima. Objedinjavanjem hrvatskih umjetnika i njihovih djela na jednome mjestu, izložba je omogućila kontekstualizaciju naše avangarde i njezino stavljanje u međunarodni okvir kao dio univerzalne avangardne baštine.

Odabir i posudba djela za izlaganje realizirani su međumuzejskom suradnjom. Premda je većina izloženih djela potjecala iz vrijedne Zbirke moderne umjetnosti Muzeja suvremene umjetnosti, Zagreb, izložba je obuhvatila djela iz Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka i privatnih kolekcija dr. Josipa Kovačića i Berislava Vodopije. Posebno značenje imala je posudba šesnaest djela hrvatskih umjetnika Josipa Seissela – Joa Kleka, Vjere Biller i Vinka Foretića Visa iz zbirke Ljubomira Micića, u vlasništvu Narodnog muzeja u Beogradu. Time je izložba otvorila jedinstvenu priliku da se zajedno pogledaju zenitistička djela Josipa Seissela (Jo Kleka) iz dvije muzejske zbirke.

Izlaganjem reprezentativnoga likovnog materijala te knjiga i časopisa, projekt *Prodori avangarde* pokazao se privlačnim i zanimljivim kako za stručnjake, tako i za široku publiku. Da bi se izložba što cjelovitije prikazala i tumačila avangardne pokrete i njihove protagoniste, a tema približila posjetiteljima, organiziran je niz popratnih događanja.

Izložbu je pratio brižljivo razrađen edukativni program koji je pripremila Nada Beroš, viša kustosica i voditeljica Pedagoškog odjela MSU sa suradnicima i u koordinaciji s autoricom izložbe Jadrankom Vinterhalter. Edukativni program prilagođen posjetiteljima različitih dobnih i interesnih skupina podrazumijevao je stručna vodstva

(subotom), predavanja (četvrtkom) i likovne radionice (nedjeljom). Posebno je uspješna bila likovna radionica *Pokret i progres*, za slabovidne osobe, koju je vodila Daniela Bilopavlović. Organizirana su specijalizirana vodstva po izložbi za ciljane grupe studenata, profesora, kustosa i stručnu publiku.

Okrugli stol o temi povijesnih avangardi održan je 2. lipnja 2007. u Gliptoteci HAZU, a sudjelovali su dr. Miško Šuvaković, redoviti profesor Fakulteta muzičke umjetnosti i Interdisciplinarnih studija Univerziteta umjetnosti u Beogradu; mr. sc. Daina Glavočić, viša kustosica Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka; dr. Zvonko Maković, izvanredni profesor Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; Vlastimir Kusik, muzejski savjetnik Galerije likovnih umjetnosti Osijek; dr. Ljiljana Kolečnik viša znanstvena suradnica Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu; Darko Šimičić, asistent izložbe i Jasna Jakšić, kustosica i knjižničarka Muzeja suvremene umjetnosti, Zagreb. Njihova su izlaganja produbila spoznaje o lokalnome i internacionalnome u avangardnim praksama, o aspektima avangardnih tendencija u zagrebačkoj, riječkoj i osječkoj sredini, o ženskom iskustvu moderniteta, o avangardnim publikacijama.

Izložbu je pratio opsežan, bogato ilustrirani dvojezični (hrvatski i engleski) katalog, kao i pregled avangardnih knjiga i časopisa iz zbirke MSU Zagreb u digitalnom obliku.

Umjetnost na TV – Baština za budućnost naziv je projekta organiziranoga u povodu Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja 2007., u kojemu je Dunja Blažević, likovna kritičarka i direktorica Centra za suvremenu umjetnost, Sarajevo, predstavila dva iznimno vrijedna dokumentarna televizijska filma: *Umjetnost 20-ih godina – zenitizam, dadaizam, konstruktivizam*, 1983., i *Max Bill*, 1987. Dunja Blažević autorica je obaju filmova, kao i niza emisija o umjetnicima i umjetničkim smjerovima 20. st., realiziranim u sklopu serije *TV Galerija*, čija je urednica bila, a koju je producirala i emitirala Televizija Beograd u razdoblju 1980.-1990. U uvodu prije projekcije autorica je govorila o tome kako se tek nakon sedamnaest godina ponovno našla na beogradskoj Televiziji i otkrila da je jedan dio emisija iz serije *TV Galerija* sačuvan. Slijedio je rad na zaštiti i digitalizaciji pronađene građe. Načinjene su digitalne kopije starih emisija, a dvije od njih koje su se odnosile na avangardu prvi put smo nakon njihova emitiranja imali priliku vidjeti na izložbi. U prvom televizijskom filmu Dunja Blažević intervjuira zagrebačkoga avangardnog umjetnika i arhitekta Josipa Seissela, dok se u drugom pojavljuje i govori Ivana Tomljenović Meller, umjetnica koja se 1930. godine školovala na Bauhausu, na kojemu je Max Bill bio profesor. Ti vrijedni vizualni zapisi i rijetki, ako ne i jedini sačuvani razgovori s umjetnicima Josipom Seisselom i Ivanom Tomljenović Meller, obogatili su predstavljanje avangarde i njezinih autora. Premda nastali u ne tako davnoj prošlosti, uspjeli su se sačuvati usprkos televizijskoj praksi iz vremena oskudice, kada su se preko postojećih sadržaja presnimavali novi. A njihovom suvremenom zaštitom i prebacivanjem u digitalni oblik, televizijska se baština uspjela sačuvati za današnje vrijeme i za budućnost.

Priljeno: 10. listopada 2007.

THE AVANT-GARDE AS UNIVERSAL HERITAGE

The exhibition *Flashes of the Avant-garde in the Croatian Art of the first half of the 20th century* organised by the Museum of Contemporary Art in Croatia, its last major project before the move to the new building, fitted well with its topic and the set of accompanying events into the International Museum Day. The exhibition showed the early or historical avant-gardes from Futurism, via Dadaism and Zenithism, Constructivism, Bauhaus and Expressionism to Surrealism. Croatian artists in the first decades of the 20th century on the whole experimented in their youth, when they went to study or travel or both in European culture centres, and came into contact with the avant-garde movements. By putting these Croatian artists and their works in a single place, the exhibition enabled our avant-garde to be contextualised and placed in the international framework, thus being seen as a part of the universal heritage of the avant-garde.

The exhibition was accompanied by a carefully worked out educational programme adapted to the tastes and capacities of visitors of various age and interest groups, taking in guided tours, lectures and art workshops, a roundtable about historical topics and a richly illustrated bilingual (Croatian and English) catalogue, as well as by a review of the avant-garde books and journals from the collection of the MSU in Zagreb in digital form.

